06/10/2023

Προπονητική – Ποιμαντική, Με αφορμή την κοίμηση του Γιάννη Ιωαννίδη

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Καστορίας

Τοῦ Μητροπολίτη Καστορίας Καλλινίκου

Τό παρόν κείμενο γράφηκε τό ἔτος 1998, ἀπό τόν τότε λαϊκό Νικόλαο Γεωργᾶτο, μέ τίτλο “Ἀναγωγές ἀπό τήν προπονητική στήν ποιμαντική. Μέ ἀφορμή μιά συνέντευξη τοῦ Γιάννη Ἰωαννίδη” καί δημοσιεύθηκε στήν Ἐφημερίδα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ναυπάκτου «Ἐκκλησιαστική Παρέμβαση». Τό ἀναδημοσιεύω, μέ ἐλάχιστες ἀλλαγές, στήν μνήμη τοῦ μεγάλου ἀθλητή καί προπονητή Γιάννη Ἰωαννίδη, μέ ἀφορμή τήν κοίμησή του.

*

Εἶναιγνωστός ἀνά τό Πανελλήνιο ὁ Γιάννης Ἰωαννίδης, ὁ καλύτερος, ἀδιαμφισβήτητα,Ἕλληνας προπονητής στήνκαλαθοσφαίριση.Εἶναιἐπίσης γνωστή ἡ νευρική συμπεριφορά του μέσα στό γήπεδο, ἀλλά καί οἱ βλάσφημες ἐνίοτε ἐκφράσεις του. Ὡστόσο, μερικές ἐνέργειές του, ὅπως ἡ ἐπίσκεψη στόν Πατριάρχη Ἱεροσολύμων, τά λεγόμενά του περί π. Παϊσίου κ.α. μᾶς εἶχαν μπερδέψει ἀρκετά, ὅλους ἐμᾶς πού προσπαθοῦμε νά διακρίνουμε στόν ἄλλο μιά συμπεριφορά πού νά

μοιάζει μέ τήν δική μας, ἤ τουλάχιστον μέ αὐτήν πού θεωροῦμε σωστή.

Τελευταῖα (1998) ὁ Γιάννης Ἰωαννίδης ἔδωσε μιά ἐκτενῆ συνέντευξη στό “Βῆμα”. Δέν συμφωνῶ βέβαια μέ ὅλα ὅσα ἐλέχθησαν στήν συνέντευξη αὐτή. Ὑπάρχουν ὅμως πολλά ἐνδιαφέροντα σημεῖα, πού θά μποροῦσαν νά σχολιασθοῦν εὐμενῶς, ὅπως: • πρέπει νά πᾶμε στήν Εὐρώπη χωρίς νά χάσουμε τόν δικό μας πολιτισμό, • ἡ γενιά του δέν μετέδωσε στήν νέα γενιά ὁράματα, • ἡ πίστη του ὅτι ἡ μάθηση εἶναι διαρκής καί ὅτι μπορεῖ κάποιος νά διδαχθεῖ καί ἀπό ἕνα μικρό παιδί, • ἡ ἄποψή του περί σοβαροφάνειας καί διαφάνειας, • ἡ ἀναζήτηση τῆς πιστότητας τοῦ λόγου μας καί τῆς εἰλικρίνειας ἀπέναντι στόν ἑαυτό μας καί τούς ἄλλους, • ἡ ἐργατικότητά του, • ἡ ἀγάπη του γιά τήν πατρίδα σέ συνδυασμό μέ τήν ἔλλειψη τοπικισμοῦ, • ἡ ἀπεχθειά του γιά τήν ἀχαριστία.

Νομίζω ὅτι ὅλα αὐτά τά θετικά στοιχεῖα τά πῆρε ἀπό τά λεγόμενα «ὑπόγεια ρεύματα» τῆς παραδόσεως πού ἐξακολουθοῦν νά ἐπηρεάζουν τόν λαό μας. Ὁ ἴδιος γεννήθηκε καί μεγάλωσε στήν «φτωχομάνα» Θεσσαλονίκη, μιά πόλη μέ παράδοση, καί πιστεύω ὅτι ἡ πολιτεία αὐτή τόν ἔχει ἐπηρεάσει σημαντικά.

Εἶναι γνωστόν ὅτι ἡ Ἐκκλησία μας, χρησιμοποιεῖ πολλές εἰκόνες ἀπό τήν ζωή τῶν ἀθλητῶν καί τῶν ἀθλητικῶν ἀγώνων, γιά νά δηλώσει: τήν ἀγωνιστικότητα πού πρέπει νά μᾶς χαρακτηρίζει, τούς ὑψηλούς στόχους πού πρέπει νά ἔχουμε, τήν ἀναγκαία ὕπαρξη κανόνων στόν πνευματικό μας ἀγώνα, τήν ἐγκράτεια, τήν αὐταπάρνηση, τήν ὑπομονή, τήν μεγάλη σωτηριολογική σημασία τῆς κάθε χρονικῆς στιγμῆς, τόν ἐσχατολογικό προσανατολισμό.

Ἔτσι, οἱ Ἀπόστολοι, οἱ Πατέρες, οἱ ὑμνολόγοι τῆς Ἐκκλησίας, οἱ σύγχρονοι Ποιμένες τοῦ λαοῦ χρησιμοποιοῦν πολύ συχνά εἰκόνες ἀπό τήν περιοχή τοῦ ἀθλητισμοῦ γιά νά ἀναγάγουν τόν νοῦ μας σέ πνευματικές καταστάσεις καί νά μᾶς παρουσιάσουν τίς χριστιανικές ἀρετές.

Μιά τέτοια ἀναγωγή μπορεῖ νά γίνη καί μέ τήν ἀπάντηση τοῦ Γιάννη Ἰωαννίδη σέ ἐρώτηση τοῦ δημοσιογράφου:

«Ἐρώτηση: Δέν εἶναι ὑπερβολικό νά βρίζετε τούς παῖκτες σας ἤ νά τούς χτυπᾶτε γιά νά πετύχετε τόν στόχο σας;

Ἀπάντηση: Εἶναι ἀλήθεια ὅτι μερικές φορές βρίζω μέσα στό γήπεδο... Ὅταν ὅμως βρίζω, ποτέ δέν βρίζω τούς ἴδιους τους παῖκτες ὡς προσωπικότητες• βρίζω αὐτό πού κάνει ἕνας παίκτης τήν συγκεκριμένη στιγμή... Μπορεῖ ἕνας παίκτης κάποια στιγμή νά μή λειτουργεῖ, εἴτε ἐπειδή ἔχει ἀνεβεῖ ἡ ἀδρεναλίνη στό κεφάλι του εἴτε ἐπειδή νιώθει φοβία, πανικό στήν ἐξέλιξη τοῦ παιχνιδιοῦ... Ὁ πανικός σκοτώνει τόν παίκτη, δέν τόν ἀφήνει νά ἐπιλέξει τό σωστό. Μέσα στόν ἀγώνα κάποια στιγμή

στήν ἐξέλιξη τοῦ παιχνιδιοῦ μπορεῖ ἕναν ἀθλητή νά τόν πάρει ἡ κάτω βόλτα καί νά μήν μπορεῖ νά σταματήσει. Γιά νά τόν βγάλεις ἀπό αὐτό τό σόκ, πρέπει νά τοῦ προκαλέσεις ἕνα μεγαλύτερο σόκ. Δέν μ' ἐνδιαφέρει ἄν ἐκείνη τήν ὥρα μ' ἀγαπάει ἤ δέν μ' ἀγαπάει. Ἐγώ τόν ἀγαπάω καί θέλω νά τόν συνεφέρω. Εἴπαμε, ἡ ἀγάπη εἶναι μεγαλύτερη ὅταν τήν δίνεις παρά ὅταν τήν δέχεσαι. Ὅταν ἀγαπᾶς πραγματικά κάποιον καί κοιτάζεις τό καλό του, δέν κοιτᾶς πῶς θά τοῦ εἶσαι ἀρεστός. Γιατί τό μόνο εὔκολο γιά κάποιον ὁ ὁποῖος ἔχει στά χέρια του ἕνα παιδί 18 καί 19 ἐτῶν εἶναι ὥσπου νά πεθάνει νά τόν ἔχει ἴνδαλμα. Ἅμα πηγαίνεις καί τοῦ λές "Ἀγόρι μου, ἐσύ εἶσαι παιχταρᾶς, εἶσαι ἔτσι, εἶσαι ἀλλιῶς", ὥσπου νά πεθάνει ἐσένα θά θυμᾶται, ἀλλά δέν θά γίνει ποτέ καλός. Ἄν τόν ἀγαπᾶς, λοιπόν, πρέπει νά τόν κάνεις νά πονέσει».

Αὐτή ἡ ἀπάντηση εἶναι καταπληκτική, καί μπορεῖ κανείς νά κάνει πολλές συσχετίσεις μέ τήν χριστιανική ζωή. Εἶναι ἀδύνατον ν' ἀναφερθοῦμε σ' ὅλα τά θέματα πού θίγονται (ἀναγωγικῶς), τά ὁποῖα, βλέποντάς τα στήν πνευματική τους διάσταση, εἶναι θέματα σοβαρά καί ἅπτονται τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου.

Ἀναλύοντας κανείς τήν ἀπάντηση τοῦ Γιάννη Ἰωαννίδη μπορεῖ νά ἀναφερθεῖ: • στήν σχέση Ποιμένος – ποιμαινομένου, • στήν ἀπαραίτητη ἐμπειρία τοῦ Ποιμένος, • στό γεγονός ὅτι ὁ Ποιμένας πρέπει νά βρίσκεται ἔξω ἀπό τήν προβληματική του ποιμαινομένου, ὥστε νά μπορεῖ νά βλέπει τήν ἔκβαση τῶν πραγμάτων, • στήν συμμετοχή, ὡστόσο, τοῦ Ποιμένος στήν νίκη καί τούς στεφάνους τοῦ ποιμενόμενου, • στήν διάκριση ἁμαρτίας – ἁμαρτωλοῦ, • στό γεγονός ὅτι τό πάθος γίνεται δεύτερη φύση μας, σέ σημεῖο πού ἡ προσπάθεια τοῦ Ποιμένος νά μᾶς τό θεραπεύσει φαίνεται πολλές φορές, στά μάτια τοῦ ποιμαινομένου, ὡς κακία καί ὡς ἐπιθετική ἐνέργεια, • στό πνευματικό σόκ πού χρειάζεται νά προκαλέσει ἀρκετές φορές ὁ Ποιμένας, ὥστε νά συνεφέρει καί νά ἐπαναφέρει τόν χριστιανό ἀπό τήν "κάτω βόλτα".

Γιά ὅλα αὐτά τά θέματα, τά ὁποῖα θίγει χωρίς ἴσως νά τό ὑποπτεύεται ὁ ἀξιόλογος αὐτός ἀθλητής καί προπονητής, ἔχουν γραφεῖ πολλά βιβλία ἀπό ἐμβριθεῖς θεολόγους τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας μας.

Θά ἤθελα ἁπλῶς νά ὑπογραμμίσω τρία σημεῖα τά ὁποῖα μοῦ προκάλεσαν μεγαλύτερη ἐντύπωση.

Εἶναι α) τό σπάσιμο τῆς αὐτάρκειας, πού ἀποτελεῖ καί τόν σταυρό τοῦ Ποιμένος, β) ἡ ἀρχοντική ἀγάπη, ἡ ὁποία "οὐ ζητεῖ τά ἑαυτῆς", καί γ) ἡ ἰδιοποίηση, ἀπό τήν μεριά τοῦ καθοδηγητοῦ –προπονητοῦ, γονιοῦ, δασκάλου, κατηχητοῦ, πνευματικοῦ– τῆς κυριότητος ἐπί τοῦ καθοδηγουμένου.

Ὁ Μητροπολίτης Ναυπάκτου κ. Ἱερόθεος στό βιβλίο του “Θεραπευτική Ἀγωγή” περιγράφει τήν αὐτάρκεια ὡς ψευδαίσθηση τελειότητος, ὡς αὐτονόμηση καί ἀπομόνωση τῶν χαρισμάτων, ὡς ἐνασχόληση μόνο μέ τήν πρακτική ζωή καί ὄχι μέ τήν θεωρητική (δηλ. τήν κάθαρση τοῦ ὀπτικοῦ της ψυχῆς), τήν ἀντιμετώπιση τῶν κατ’ ἐνέργειαν παραπτωμάτων καί ὄχι τῶν “κατ’ ἔννοιαν ἡττῶν”. Ἡ ἀντιμετώπιση τῆς αὐτάρκειας ἀποτελεῖ καί τόν σταυρό τοῦ Ποιμένος: “Πολλές φορές συναντώντας τέτοιους ἀνθρώπους, αἰσθανόμαστε ἕνα τρομερό δίλημμα. Νά τούς ἀφήσουμε σ’ αὐτήν τήν κατάσταση, πού ἀποτελεῖ ἀσθένεια ψυχική, ἡ ὁποία σίγουρα θά καταλήξει στόν θάνατο καί τήν ἀναισθησία τῆς ψυχῆς, ἤ νά ἐπιδιώξουμε νά σπάσουμε αὐτήν τήν καλή ἰδέα ποῦ ἔχουν γιά τόν ἑαυτό τους;... Ὁ σταυρός (τοῦ πνευματικοῦ πατρός, τοῦ ποιμένος) ἔγκειται στό πῶς θά διακρίνει τήν πνευματική αὐτάρκεια, πῶς θά τήν σπάζει καί πῶς θά θεραπεύει τόν ἄνθρωπο ὕστερα ἀπό τόν θρυμματισμό τοῦ προσωπείου τῆς εὐσεβείας”.

Τά λόγια τοῦ Γιάννη Ἰωαννίδη μᾶς θυμίζουν τά γραφόμενα ὑπό τοῦ Μητροπολίτου Ναυπάκτου στό προαναφερθέν βιβλίο του, ὅπου παρουσιάζει τρία γνωρίσματα τῆς ἀρχοντικῆς ἀγάπης: ἡ ἀγάπη δέν φοβᾶται, μετριάζει τήν ἀνθρώπινη ἐξυπνάδα, τῆς ἀρέσει νά κρύβεται.

Ἰδίως γιά τό τελευταῖο γνώρισμα, πού γίνεται φανερό στήν φράση τοῦ προπονητῆ μας, γράφεται: «Δέν ἐπιδιώκει νά φανερώση τόν ἑαυτό της (ἡ ἀγάπη) στούς ἄλλους. Ἐφαρμόζει αὐτό πού λέγει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Σιναΐτης: “Μή θέλε πάντας διά λόγων πληροφορεῖν τήν πρός αὐτούς σου ἀγάπην• ἀλλά Θεόν αἰτοῦ ταύτην αὐτοῖς ἀρρήτως ἐμφανίσαι”».

Ὑπάρχουν διάφορες κατηγορίες καθοδηγητῶν, ἀνθρώπων πού ἔχουν ἀναλάβει τήν εὐθύνη τῆς καθοδήγησης ἄλλων ἀνθρώπων μέ ἕναν ὁρισμένο σκοπό. Οἱ γονεῖς ἔχουν λάβει τό χάρισμα ἀπό τόν Θεό νά γεννήσουν καί νά ἀναθρέψουν τά παιδιά, τῶν ὁποίων ὅμως ἡ κυριότητα ἀνήκει στόν Θεό. Οἱ δάσκαλοι ὁρίζονται ἀπό τήν πολιτεία νά διαπαιδαγωγήσουν παιδιά, τῶν ὁποίων ἡ κυριότητα ἀνήκει μέν δευτερογενῶς στούς γονεῖς καί τήν πολιτεία, ὅμως πρωτίστως στόν Θεό. Οἱ Ποιμένες, τέλος, λαμβάνουν ἀπό τήν Ἐκκλησία τήν εὐλογία καί τήν εὐθύνη νά ποιμάνουν τό λογικό ποίμνιο τοῦ Χριστοῦ. Ἡ κυριότητα τῶν ποιμαινομένων ἀνήκει στήν Ἐκκλησία, οὐσιαστικῶς στόν Χριστό.
Ἕνας μεγάλος πειρασμός πού παρατηρεῖται στίς ἡμέρες μας, καί πού περιγράφεται πολύ παραστατικά ἀπό τόν Γιάννη Ἰωαννίδη στό δικό του ἀθλητικό ἐπίπεδο, εἶναι τὸ νά θεωρήσει κάποιος ὑπεύθυνος τῆς διαπαιδαγώγησης –καί μάλιστα τῆς ἐκκλησιαστικῆς– ὡς κτῆμα του τόν διαπαιδαγωγούμενο. “Γιατί τό μόνο εὔκολο γιά κάποιον ὁ ὁποῖος ἔχει στά χέρια του ἕνα παιδί 18 καί 19 ἐτῶν εἶναι ὥσπου νά πεθάνει νά τόν ἔχει ἴνδαλμα... ὥσπου νά πεθάνει ἐσένα θά θυμᾶται, ἀλλά δέν θά γίνη ποτέ καλός”.

Ἡ συσχέτιση μέ τήν ποιμαντική στήν περίπτωση πού ἐξετάζουμε εἶναι τέλεια. Τήν τραγικότητα καί τά φρικτά ἀποτελέσματα αὐτῆς τῆς ἐμπαθοῦς τακτικῆς πρέπει νά τά ἀναζητήσουμε σ’ αὐτήν καθ’ αὐτήν τήν ὀρθόδοξη ἀνθρωπολογία. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι κτισμένος κατ’ εἰκόνα καί καθ’ ὁμοίωση Θεοῦ. Ὁ σκοπός του εἶναι νά γίνει κατά Χάριν Θεός. Ὁ Ποιμένας στήν προσπάθειά του αὐτή καλεῖται νά σηκώσει τόν σταυρό τοῦ θρυμματισμοῦ τοῦ προσωπείου τῆς αὐτάρκειας. Ὅταν ἀρνεῖται αὐτόν τόν σταυρό, ὅταν ὁ ἄνθρωπος, πού ἡ Ἐκκλησία ἔχει ὁρίσει ὑπεύθυνο γιά νά ὁδηγεῖ τούς ἀνθρώπους σ’ αὐτήν τήν ἕνωση μέ τόν Θεό, ἰδιοποιεῖται τήν κυριότητα τοῦ Θεοῦ, καί προσπαθεῖ ἐμπαθῶς νά κρατήσει τά πνευματικά του παιδιά κοντά του καί νά τά κάνει δικές τους εἰκόνες καί ὁμοιώματα, καί τούς στερεῖ ἔτσι τήν δυνατότητα τῆς ἀενάου καί ἀτελευτήτου προόδου πρός τά ἄνω, τότε δημιουργοῦνται φρικτές παραμορφώσεις στά πρόσωπα τῶν χριστιανῶν. Τραυματίζονται τά μέλη τῆς Ἐκκλησίας. Ὑπάρχει δέ περίπτωση νά θραυστεῖ καί αὐτή ἡ ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας.

Νομίζω ὅτι ἡ ἀπάντηση αὐτή τοῦ Γιάννη Ἰωαννίδη δίδει πολλά μηνύματα, σ’ ἐμᾶς πού ἔχουμε μάθει ὅτι ἀγάπη εἶναι μιά πλαδαρή, γλυκανάλατη κατάσταση, ἐκφραζομένη ἀπό χείλη μειλίχιων ἀνθρώπων. Τήν ὑποτιμοῦμε συνεχῶς, συγχέοντάς της μέ τήν ἀγαπολογία, τό συναίσθημα καί τήν φυσική ἀγάπη. Τήν διαχωρίζουμε ἀπό τόν δυναμικό καί τελειοποιό της χαρακτήρα, τήν βλέπουμε ἀνεξάρτητα ἀπό τήν θεραπεία μας, τήν αὐτονομοῦμε ἀπό τήν θεολογία.

Νά σημειώσω καί πάλι ὅτι ἡ συσχέτιση τῆς ἀθλητικῆς ζωῆς μέ τήν πνευματική δέν

εἶναι ἀπόλυτη, ἀλλά ἔχει χαρακτήρα ἀναγωγικό. Γιατί, σύν τοῖς ἄλλοις, στόν ἀθλητισμό τό στεφάνι εἶναι πρόσκαιρο καί φθαρτό, ἐνῶ στήν χριστιανική ζωή οἱ στέφανοι εἶναι ἀμάραντοι καί ἄφθαρτοι.-